

V Bruseli 24. novembra 2023
(OR. en)

15986/23

DEVGEN 218	DIGIT 280
FIN 1246	COLAC 155
ACP 125	COEST 639
RELEX 1390	SAN 700
MIGR 418	GENDER 210
SUSTDEV 154	CLIMA 597
COHOM 223	ENER 640
COAFR 422	MAMA 176
COASI 208	

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	21. novembra 2023
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2023) 717 final
Predmet:	SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE Výročná správa za rok 2023 o vykonávaní nástrojov vonkajšej činnosti Európskej únie v roku 2022

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2023) 717 final.

Príloha: COM(2023) 717 final

V Bruseli 21. 11. 2023
COM(2023) 717 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Výročná správa za rok 2023

**o vykonávaní nástrojov vonkajšej činnosti Európskej únie
v roku 2022**

{SWD(2023) 357 final}

Obsah

GLOBÁLNE ZÁVÄZKY	1
Úvod	1
Reakcia EÚ na útočnú vojnu Ruska proti Ukrajine	2
EÚ: silný globálny aktér	3
Stratégia Global Gateway	4
Podpora udržateľného rozvoja	5
GLOBÁLNE PRIORITY	5
Ľudský rozvoj	5
Zelená dohoda	6
Digitalizácia, veda, technológie a inovácia	7
Udržateľný rast a pracovné miesta	8
Migrácia a nútené vysídľovanie obyvateľstva	9
Správa vecí verejných, mier, bezpečnosť a ľudské práva	9
GLOBÁLNY VPLYV	9
Subsaharská Afrika	9
Ázia a Tichomorie	10
Amerika a Karibik	10
Európske susedstvo	11
Západný Balkán a Turecko	12
Zámorské krajiny a územia (ZKÚ)	12

GLOBÁLNE ZÁVÄZKY

Úvod

Keď sa v roku 2022 svet naďalej zotavoval z pandémie ochorenia COVID-19, medzinárodné spoločenstvo muselo čeliť novej kríze spojenjej s útočnou vojnou Ruska proti Ukrajine a s jej dôsledkami. Ruská agresia spôsobila závažnú núdzovú humanitárnu situáciu, pričom zvýšenie svetových cien potravín ešte viac prehĺbilo svetovú potravinovú neistotu a dlhotrvajúcu energetickú krízu.

EÚ prostredníctvom svojich nástrojov vonkajšej činnosti a medzinárodných partnerstiev reagovala na vplyv vojny zintenzívnením svojej politickej, humanitárnej a finančnej podpory Ukrajine a susedným krajinám a zároveň posilnila svoju podporu iným partnerom, najmä najmenej rozvinutým a najzraniteľnejším.

V tejto správe sa uvádzajú kľúčové prvky v rámci finančnej podpory EÚ určenej na medzinárodné partnerstvá, humanitárnu pomoc, zahraničnú politiku a rozširovanie v roku 2022. Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa (NDICI – Globálna Európa) ako jediný nástroj zahŕňa v súvislosti s viacročným finančným rámcom na roky 2021 – 2027 väčšinu predošlých nástrojov na financovanie vonkajšej činnosti, pričom ho dopĺňa niekoľko cieľových nástrojov, medzi ktoré patrí humanitárna pomoc a Nástroj predvstupovej pomoci (IPA III)¹.

V roku 2022 sa začala vykonávať stratégia **EÚ Global Gateway**² na podporu udržateľnej prepojenosti prostredníctvom investícií do infraštruktúry v piatich prioritných oblastiach na celom svete, a to na základe prístupu „Tímu Európa“³. Európska únia a Africká únia prijali v rámci tejto stratégie balík investícií do stratégie Global Gateway Afrika – Európa⁴.

EÚ v rámci stratégie Global Gateway pokračovala vo vykonávaní **hospodárskych a investičných plánov** pre regióny susedstva a regióny rozširovania, pričom v regióne Východného partnerstva boli zamerané na malé a stredné podniky a zelenú a digitálnu transformáciu a v južnom susedstve na zelenú transformáciu, odolnosť voči zmene klímy, prepojenosť a podporu súkromného sektora.

EÚ naďalej poskytovala **humanitárnu pomoc** na zmiernenie utrpenia miliónov najzraniteľnejších ľudí na celom svete. V roku 2022 zriadila EÚ **európsku kapacitu humanitárnej reakcie** na posilnenie okamžitej kapacity humanitárnej reakcie na náhle prírodné katastrofy a katastrofy spôsobené ľudskou činnosťou.

Na základe pomoci EÚ určenej na rozširovanie sa podporil rozvoj vidieka a investície v kľúčových oblastiach, medzi ktoré patrí doprava, energetická bezpečnosť a digitálna a zelená transformácia. V júni Európska rada uznala, že budúcnosť **Ukrajiny, Moldavska a Gruzínska** je v EÚ, a **Ukrajine a Moldavsku** udelila štatút kandidátskej krajiny.

EÚ naďalej podporovala **demokratizáciu a ľudské práva**, vyslala šesť volebných pozorovateľských misií (Keňa, Kolumbia, Lesotho, Libanon, Svätý Tomáš a Princov ostrov a Východný Timor) a v ôsmich krajinách uskutočnila nadväzujúce misie.

¹ Podrobnosti sú uvedené v úvode časti I pracovného dokumentu útvarov Komisie, ktorý je pripojený k tejto výročnej správe.

² https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/global-gateway_sk.

³ Spojenie zdrojov EÚ so zdrojmi členských štátov EÚ a Európskych rozvojových finančných inštitúcií.

⁴ Pozri s. 4.

EÚ znovu potvrdila svoj záväzok v oblasti **globálnej bezpečnosti** a na základe Európskeho mierového nástroja sa podporoval mier v partnerských krajinách a regiónoch, medzi ktoré patrí Mozambik, Niger, Nigéria, Somálsko, Moldavsko a západný Balkán.

EÚ naďalej podporovala krajiny pri prekonávaní dôsledkov pandémie ochorenia COVID-19 a spustila novú **stratégiu v oblasti globálneho zdravia**⁵ s cieľom zlepšiť celosvetovú zdravotnú bezpečnosť a zabezpečiť lepšie zdravie pre všetkých. Reagovala aj na iné lokálne epidémie, medzi ktoré patria nové epidémie eboly a cholery a núdzová situácia spojená s opíčími kiahňami.

EÚ a Organizácia afrických, karibských a tichomorských štátov (OAKTŠ) v roku 2022 pokročili v súvislosti s podpísaním **tzv. dohody nasledujúcej po Dohode z Cotonou**⁶. Dohoda o partnerstve z Cotonou sa medzitým predĺžila do polovice roka 2023.

Reakcia EÚ na útočnú vojnu Ruska proti Ukrajine

Reakcia EÚ na útočnú vojnu Ruska proti Ukrajine bola jednotná, rozhodná a okamžitá. **Nevyprovokovanú a neodôvodnenú útočnú vojnu odsúdilo** 27 členských štátov a ich partneri na celom svete, pričom konali rýchlo s cieľom politicky a hospodársky izolovať Rusko. EÚ takisto odsúdila oznámené porušenia medzinárodného humanitárneho práva.

Preukázala svoju neochvejnú podporu Ukrajine a zintenzívnila politickú, humanitárnu a finančnú podporu tejto krajine. V roku 2022 prijala EÚ v úzkej koordinácii s krajinami G7 a ďalšími partnermi deväť balíkov bezprecedentných sankcií proti osobám a subjektom zodpovedným za inváziu, ktoré boli zamerané na kľúčový ruský finančný, energetický a dopravný sektor a štátom vlastnené podniky a ktorých výsledkom je zmrazenie aktív v EÚ v hodnote približne 24,1 miliardy EUR.

Smernica o dočasnej ochrane bola prvýkrát aktivovaná s cieľom poskytnúť okamžitú ochranu takmer 4 miliónom ľudí, ktorí boli nútení utiecť z Ukrajiny (okrem viac ako 6,6 milióna vysídlených osôb v rámci samotnej Ukrajiny). Obchodovaniu s ľuďmi sa vo veľkej miere zabránilo vykonávaním spoločného plánu EÚ na boj proti obchodovaniu s ľuďmi s cieľom chrániť osoby, ktoré prichádzajú do EÚ.

EÚ, jej členské štáty a finančné inštitúcie **zmobilizovali** na základe prístupu „Tímu Európa“ **finančnú pomoc vo výške 18,9 miliardy EUR**⁷, rozpočtovú podporu a humanitárnu pomoc. Prostredníctvom Európskeho mierového nástroja sa zmobilizovala aj vojenská podpora vo výške 3,1 miliardy EUR a zriadila sa vojenská pomocná misia EÚ pre ukrajinské ozbrojené sily s rozpočtom viac ako 100 miliónov EUR. Po aktivácii mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany zo strany Ukrajiny vo februári sa v roku 2022 poskytlo viac ako 80 000 ton materiálnej pomoci v hodnote približne 502 miliónov EUR.

Sumou 330 miliónov EUR vo forme financovania z grantu **sa podporila reakcia na núdzové situácie** v oblastiach, medzi ktoré patrí bývanie a opravy kritickej infraštruktúry, a to aj v rámci koridorov solidarity medzi EÚ a Ukrajinou, odolná digitálna transformácia a kybernetická bezpečnosť a boj proti dezinformáciám. Takisto sa zmenil účel programov EÚ v hodnote takmer 200 miliónov EUR v záujme riešenia dôsledkov vojny.

⁵ https://health.ec.europa.eu/internationalcooperation/global-health_sk.

⁶ https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/european-development-policy/acp-eu-partnership_en.

⁷ Okrem podielu podpory, ktorú poskytla EBOR a ktorá nie je priamo krytá zárukami EÚ.

Celková vyplatená pomoc EÚ dosiahla výšku 10,1 miliardy EUR⁸, z čoho 7,2 miliardy EUR predstavuje makrofinančnú pomoc a 686 miliónov EUR predstavuje rozpočtovú podporu.

Veľké obavy boli spojené s **jadrovou bezpečnosťou** v dôsledku nezodpovedného správania zo strany Ruska v ukrajinských jadrových zariadeniach a v ich blízkosti. Komisia zmobilizovala Európsky nástroj pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti s cieľom urýchlene riešiť spôsobenú skazu, najmä v ochrannej zóne Černobyľa. Podpora EÚ zahŕňala 5 miliónov EUR na dvojstrannú pomoc na obnovu monitorovacích schopností a príspevok vo výške 5 miliónov EUR na účet pre medzinárodnú spoluprácu v Černobyle s cieľom obnoviť infraštruktúru súvisiacu s jadrovou bezpečnosťou. Ďalšia podpora vo výške 3,4 milióna EUR bola určená Medzinárodnej agentúre pre atómovú energiu, a to aj na účely jej prítomnosti v kritických jadrových zariadeniach na Ukrajine.

Ruská blokáda ukrajinského vývozu a ničenie plodín zintenzívnili celosvetovú potravinovú krízu. Počet ľudí ohrozených akútnou **potravinovou neistotou** dosiahol v roku 2022 rekordnú úroveň približne 258 miliónov⁹.

EÚ prostredníctvom komplexného prístupu „Tímu Európa“ zintenzívnila svoju podporu **potravinovej bezpečnosti** a podporila najviac postihnuté krajiny v Afrike, na Blízkom východe, v Karibiku a Tichomorí, a to aj na základe umožnenia ukrajinského vývozu prostredníctvom koridorov solidarity medzi EÚ a Ukrajinou. Touto jednotnou reakciou na svetovú potravinovú neistotu by sa v rokoch 2021 – 2024 malo zmobilizovať približne 18 miliárd EUR, z toho 8,3 miliardy EUR od inštitúcií EÚ a približne 9,6 miliardy EUR od členských štátov. V roku 2022 vyplatili inštitúcie EÚ približne 2,6 miliardy EUR na boj proti svetovej potravinovej neistote vrátane približne 1 miliardy EUR na humanitárnu potravinovú pomoc¹⁰.

EÚ takisto zintenzívnila úsilie o riešenie celosvetového nedostatku hnojív, na ktorý sa poukázalo v oznámení o hnojivách uverejnenom v novembri¹¹.

EÚ: silný globálny aktér

V roku rastúcej neistoty zostala EÚ naďalej hnacou silou multilateralizmu a účinne reagovala na globálne výzvy. Presadzovala pritom ambicióznú susedskú politiku, podporovala solidaritu a rozvíjala komplexné partnerstvá v záujme zabezpečenia a podpory mieru, stability, demokracie a ľudských práv.

Členské štáty EÚ zároveň znovu potvrdili svoj záväzok prevziať v úzkej spolupráci s medzinárodnými partnermi väčšiu zodpovednosť za európsku bezpečnosť a obranu s cieľom chrániť spoločné záujmy a hodnoty.

⁸ Bez zohľadnenia zmeny účelu opatrení súvisiacich s konfliktom.

⁹ <https://www.fsinplatform.org/global-report-food-crises-2023>

¹⁰ Táto suma zahŕňa humanitárnu pomoc na potraviny, výživu a podporu živobytia, ako aj 50 % humanitárnych programov poskytovania viacúčelovej hotovosti [odhadovaný percentuálny podiel viacúčelových prevodov hotovosti s cieľom použiť ich na výdavky na potravinové položky, a to na základe štúdie, ktorú vypracovalo Generálne riaditeľstvo Komisie pre civilnú ochranu a operácie humanitárnej pomoci EÚ (GR ECHO) v roku 2023].

¹¹ [COM\(2022\) 590 final/2 z 9. novembra 2022.](#)

EÚ a jej 27 členských štátov sú v rámci prístupu „Tímu Európa“ spoločne naďalej najväčším poskytovateľom oficiálnej rozvojovej pomoci, ktorá v roku 2022 dosahovala výšku 92,8 miliardy EUR¹² zodpovedajúcu 43 % globálnej rozvojovej pomoci¹³ (čo predstavuje 0,59 % hrubého národného dôchodku).

EÚ a jej členské štáty zintenzívnili pomoc partnerským krajinám a zabezpečili, že podpora Ukrajine nie je na úkor zvyšku sveta.

Prvý **dialóg na vysokej úrovni medzi EÚ a Organizáciou Spojených národov (OSN)** vedený predsedníčkou von der Leyenovou a generálnym tajomníkom OSN Guterresom sa uskutočnil v júli. V rámci neho sa potvrdili naše spoločné všeobecné ciele a hodnota vyplývajúca zo spolupráce s cieľom riešiť globálne výzvy.

EÚ zmobilizovala humanitárnu pomoc vo výške 2,6 miliardy EUR na pomoc riešeniu naliehavých potrieb dotknutého obyvateľstva na celom svete. EÚ, členské štáty, EIB a EBOR sú v rámci prístupu „Tímu Európa“ naďalej kľúčovým globálnym poskytovateľom humanitárnej pomoci, a to aj v prípade „zabudnutých núdzových situácií“ ako hladomor v regióne Sahel.

EÚ a jej členské štáty naďalej zostávali na čele medzinárodnej **solidarity spojenej s ochorením COVID-19**, pričom sa s partnerskými krajinami podelili o 502,2 milióna dávok vakcín. Z tohto množstva bolo prostredníctvom nástroja COVAX poskytnutých 422 miliónov dávok a dvojstranne 80,2 milióna dávok.

Výrazne pokročilo vykonávanie iniciatívy Global Gateway v oblasti **výroby vakcín, liekov a zdravotníckych technológií v Afrike a prístupu k nim**. Zároveň bola oznámená iniciatíva na podporu podobného úsilia v Latinskej Amerike a Karibiku.

EÚ a jej členské štáty boli aj naďalej na čele globálneho úsilia v oblasti boja proti zmeny klímy a environmentálnych výziev, pričom EÚ zostáva najväčším poskytovateľom medzinárodného verejného financovania opatrení v oblasti zmeny klímy na celom svete, ktoré počas obdobia 2021 – 2022 dosiahlo výšku 5,340 miliardy EUR.

Stratégia Global Gateway

Počas roku 2022 Komisia úzko spolupracovala s ďalšími aktérmi v rámci prístupu „Tímu Európa“ a naďalej vykonávala **stratégiu Global Gateway**¹⁴, pričom sa spustili veľké balíky investícií do stratégie Global Gateway a iniciatívy „Tímu Európa“.

Prvé zasadnutie **rady pre stratégiu Global Gateway** sa uskutočnilo 11. decembra, predsedala mu predsedníčka von der Leyenová a zišli sa na ňom ministri zahraničných vecí členských štátov.

Ako dôležitý krok smerom k mobilizácii plánovaných investícií vo výške 300 miliárd EUR do roku 2027 podpísala Komisia s Európskou investičnou bankou dohodu o záruke v hodnote 26,725 miliardy EUR zameranú na verejné investície v rámci **Európskeho fondu pre udržateľný rozvoj plus (EFSD+)**. Komisia okrem toho vyčlenila finančné záruky vo výške 8,45 miliardy EUR¹⁵ pokrývajúce investície súkromného

¹² Na základe predbežných údajov OECD za rok 2022, ktoré boli zverejnené na jar 2023.

¹³ Globálna oficiálna rozvojová pomoc je tu vymedzená tak, že zahŕňa oficiálnu rozvojovú pomoc, ktorú nahlásila EÚ spoločne a všetky ostatné darcovské krajiny.

¹⁴ https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/global-gateway_sk.

¹⁵ Generálne riaditeľstvo pre medzinárodné partnerstvá (GR INTPA) vyčlenilo 6,05 miliardy EUR a Generálne riaditeľstvo pre európsku susedskú politiku a rokovania o rozšírení (GR NEAR) vyčlenilo 2,4 miliardy EUR.

sektora pridelené v rámci EFSD+ na podporu 56 navrhovaných investičných programov na západnom Balkáne a v Turecku, v susedných regiónoch a subsaharskej Afrike, Latinskej Amerike, Ázii a Tichomorí. Tieto záruky súkromného sektora by mohli priniesť investície v hodnote viac ako 67 miliárd EUR.

Medzi kľúčové investície v tomto prvom roku vykonávania patrí posilnenie digitálnej pripojiteľnosti medzi EÚ a jej partnermi, zvýšenie výroby energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej bezpečnosti dodávok, prístup malých a stredných podnikov k financovaniu a rozšírenie prístupu k vakcínam, liekom a zdravotníckym technológiám a rozšírenie ich výrobných kapacít.

Na šiestom samite EÚ – Africká únia (AÚ), ktorý sa konal 17. – 18. februára, sa ako prvý výsledok stratégie Global Gateway oznámil **balík investícií do stratégie Global Gateway Afrika – Európa**, ktorým sa do roku 2027 zmobilizujú investície v hodnote najmenej 150 miliárd EUR vrátane grantov vo výške 28 miliárd EUR.

V regiónoch susedstva a regiónoch rozširovania pomáhajú tri regionálne hospodárske a investičné plány pri vykonávaní stratégie Global Gateway, pričom sa do roku 2027 zmobilizujú investície vo výške 77 miliárd EUR v rámci 84 hlavných projektov. Rozsiahle projekty infraštruktúry sa realizujú na celom západnom Balkáne a vo východnom a v južnom susedstve, pričom medzi ne patrí železničný koridor VIII medzi Severným Macedónskom a Bulharskom, podmorský elektrický kábel v Čiernom mori medzi Gruzínskom a Rumunskom a podmorský kábel z optických vlákien Medusa spájajúci severnú Afriku so Španielskom, s Francúzskom, Talianskom, Cyprusom a Portugalskom.

Podpora udržateľného rozvoja

Priority EÚ pre rozvojové opatrenia – ľudský rozvoj; Zelená dohoda; udržateľný rast a dôstojné pracovné miesta; digitalizácia; nerovnosti, migrácia a správa vecí verejných, mier a bezpečnosť – podpora medzinárodných partnerov pri dosahovaní **cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja**.

EÚ a jej členské štáty upevnili svoj záväzok dosiahnuť ich, a to aj prostredníctvom zavádzania **stratégie Global Gateway**, ktorá prispieva ku všetkým cieľom udržateľného rozvoja prostredníctvom svojich investičných priorít.

V roku 2022 Komisia aktívne začlenila ciele udržateľného rozvoja do **rámca EÚ pre lepšiu právnu reguláciu**¹⁶.

GLOBÁLNE PRIORITY

Ľudský rozvoj

Bezprecedentné výzvy vrátane konfliktov, zmeny klímy, pandémie a nenápadnej globálnej krízy vo vzdelávaní v posledných rokoch zvrátili pokrok v oblasti ľudského rozvoja a prehĺbili nerovnosti. EÚ v roku 2022 zdvojnásobila úsilie v rôznych oblastiach činnosti.

Pandémia ochorenia COVID-19 zdôraznila potrebu lepšej prevencie, pripravenosti a reakcie v oblasti riešenia budúcich zdravotných kríz. Nová **stratégia EÚ v oblasti globálneho zdravia**¹⁷ bola spustená

¹⁶ https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation_sk.

¹⁷ https://health.ec.europa.eu/internationalcooperation/global-health_sk.

30. novembra v rámci stratégie Global Gateway a zdôrazňuje sa ňou význam funkčných a inkluzívnych systémov zdravotnej starostlivosti a potreba riešiť pripravenosť, pokiaľ ide o zdravotnú bezpečnosť, a zároveň sa ňou zlepšuje spravodlivý prístup k vakcínam, liekom a zdravotníckym technológiám a zvyšuje kapacita na ich výrobu. EÚ v roku 2022 prisľúbila 715 miliónov EUR¹⁸ do globálneho fondu.

V desiatich krajinách pokračovala Komisia v **intervenciách v oblasti sociálnej ochrany** a prostredníctvom dvoch globálnych zariadení sa zameriavala na budovanie systémov, digitalizáciu a evidenciu a osobitné systémy sociálnej ochrany pre ženy a neformálnych pracovníkov.

EÚ naďalej podporovala rodovo responzívnu humanitárnu činnosť a **rodovú rovnosť** v súlade so svojím akčným plánom pre rodovú rovnosť III. Zdôraznila otázky týkajúce sa žien, mieru a bezpečnosti na príslušných multilaterálnych a regionálnych fórach a v rámci dvojstranných dialógov. Pokračovala v posilňovaní uplatňovania hľadiska rodovej rovnosti, a to aj prostredníctvom misií a operácií spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky.

EÚ naďalej chránila deti a práva detí na celom svete vrátane detí v ozbrojených konfliktoch. Na základe toho splnila svoje záväzky v rámci stratégie EÚ v oblasti práv dieťaťa na roky 2021 – 2024¹⁹.

Mladí ľudia, ktorých počet dosahuje viac ako 1,8 miliardy, sú kľúčovými tvorcami zmien a pomáhajú formovať odolnejšie, inkluzívnejšie a prosperujúce spoločnosti na celom svete. V októbri prijala Komisia vôbec prvý **akčný plán pre mládež v oblasti vonkajších vzťahov EÚ**²⁰ s cieľom zapájať mladých ľudí na celom svete, posilňovať ich postavenie a spájať ich.

Regionálnou **iniciatívou Tímu Európa zameranou na vytváranie pracovných miest prostredníctvom obchodu a investícií** v južnom susedstve, ktorá bola spustená v máji, sa podporuje holistický prístup k vytváraniu pracovných miest prepojením iniciatív, ktoré spájajú obchod, investície a podnikanie s vytváraním pracovných miest a rozvojom ľudského kapitálu.

Vzdelávanie bolo naďalej kľúčovou oblasťou vo vonkajších vzťahoch EÚ. EÚ sa usilovala zabezpečiť právo na vzdelanie pre každé dieťa vrátane detí a mladých ľudí postihnutých konfliktmi, krízami a núdzovými humanitárnymi situáciami. 10 % svojho rozpočtu na humanitárnu pomoc vyčlenila na vzdelávanie v núdzových situáciách. Na samite EÚ o transformácii vzdelávania, ktorý sa konal v septembri, bola uznaná za **globálneho lídra vo vzdelávaní**.

Investície EÚ boli zamerané na učiteľov, **spravodlivejšie a inkluzívnejšie vzdelávacie systémy** a zručnosti, ktoré partnerským krajinám umožnia čo najlepšie využiť digitálnu a zelenú transformáciu.

Zelená dohoda

Na 27. konferencii zmluvných strán Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o **zmene klímy** predstavila EÚ hlavné iniciatívy na podporu partnerských krajín pri zmiernení zmeny klímy a reakcii na ňu. Spolu s Africkou úniou, Dánskom, Nemeckom, Francúzskom a Holandskom spustila iniciatívu Tímu Európa v oblasti adaptácie na zmenu klímy a odolnosti voči nej v Afrike, v rámci ktorej sa spájajú existujúce a nové programy adaptácie na zmenu klímy v hodnote viac ako 1 miliarda EUR.

¹⁸ Na obdobie 2023 – 2025.

¹⁹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/rights-child/eu-strategy-rights-child-and-european-child-guarantee_sk.

²⁰ https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/youth/youth-action-plan_en.

V záujme postupného ukončenia používania uhlia podpísala EÚ spoločne so svojimi partnermi zo skupiny G7 **partnerstvá pre spravodlivú energetickú transformáciu** s Indonéziou a Vietnamom a dosiahla pokrok vo vykonávaní partnerstiev pre spravodlivú energetickú transformáciu s Južnou Afrikou. EÚ spustila v spolupráci s Nemeckom aj globálnu platformu pre uhoľné regióny na podporu spravodlivej hospodárskej transformácie prostredníctvom výmeny poznatkov a vytvárania sietí.

Do konca roka 2022 poskytla 29 partnerským krajinám technickú podporu pri navrhovaní, aktualizácii a vykonávaní vnútroštátne stanovených príspevkov a národných adaptačných plánov. Prostredníctvom svojich dialógov o klíme a energetike nadviazala EÚ s USA, Indiou, Čínou a ďalšími významnými producentmi emisií spoluprácu, pokiaľ ide o politiky v oblasti energetickej transformácie, najlepších postupov a zelených technológií, s cieľom urýchliť rozvoj energie z obnoviteľných zdrojov a podporiť energetickú efektívnosť.

EÚ sa takisto aktívne zapájala do multilaterálnych fór s cieľom presadzovať celosvetovú energetickú transformáciu v súlade s cieľmi stanovenými v Parížskej dohode. Podporovala rozvoj globálneho trhu s vodíkom. V roku 2022 boli podpísané dvojstranné nezáväzné dohody s Ukrajinou, Egyptom, Japonskom, Namíbiou a Kazachstanom s cieľom rozvíjať dopyt po čistom vodíku alebo **prispievať k výrobe energie z obnoviteľných zdrojov a čistého vodíka**.

Na 15. konferencii zmluvných strán Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy v oblasti biodiverzity, ktorá sa uskutočnila v decembri, sa prijal globálny rámec pre biodiverzitu po roku 2020. EÚ opätovne potvrdila svoj záväzok poskytnúť v rámci svojej vonkajšej spolupráce 7 miliárd EUR na podporu **biodiverzity**.

Komisia prijala nový **program EÚ pre medzinárodnú správu oceánov**²¹, v ktorom sa odrážajú priority stanovené v rámci Európskej zelenej dohody.

EÚ takisto zintenzívnila spoluprácu s partnerskými krajinami s cieľom podporiť **udržateľnú spotrebu a výrobu**, najmä transformáciu na obehové hospodárstvo, a to vykonávaním iniciatívy SWITCH to Green vrátane regionálnych programov v Ázii, Afrike a Stredozemí.

Komisia spustila **iniciatívu Ekologická energia Afrika – Európa** s cieľom zvýšiť kapacitu výroby energie z obnoviteľných zdrojov o 300 gigawattov a zabezpečiť prístup k cenovo dostupnej, spoľahlivej a udržateľnej energii.

V nadväznosti na zavedenie globálneho záväzku o metáne na 26. konferencii zmluvných strán podporila EÚ rozvoj Medzinárodného strediska pre monitorovanie emisií metánu riadeného prostredníctvom environmentálneho programu OSN, a to na účely podrobného zberu údajov, budovania kapacít a podporných opatrení na znižovanie emisií metánu.

Digitalizácia, veda, technológie a inovácia

V rámci stratégie Global Gateway sa v roku 2022 dosiahol významný pokrok v oblasti digitálnych programov aj v subsaharskej Afrike vrátane hlavnej iniciatívy o údajoch, EurAfrica Gateway (medzinárodné podmorské káble) a regionálnych chrbticových sietí z optických vlákien v Afrike (regionálne/cezhraničné pozemné prepojenia). Okrem toho výkonná podpredsedníčka Vestagerová zaviedla v Nigérii prvý balík opatrení v oblasti digitálneho hospodárstva Global Gateway v hodnote 820 miliónov EUR.

²¹ [JOIN\(2022\) 28 final z 24. júna 2022](#).

Vo februári bol na indicko-tichomorskom fóre spustený regionálny ázijský a tichomorský úsek platformy pre **centrum digitalizácie pre rozvoj (D4D Hub)**. Do roku 2022 bol zriadený latinskoamerický a karibský úsek, pričom africký úsek pokračoval vo vykonávaní niekoľkých hlavných iniciatív, medzi ktoré patrí projekt v oblasti centra digitalizácie pre rozvoj Africkej únie a EÚ a IDEA.

Pokrok sa dosiahol pri spustení **digitálnej aliancie EÚ – LAK** s podporou centra digitalizácie pre rozvoj, pri zabezpečení financovania na nadviazanie dialógu o digitálnej politike EÚ – LAK, pri rozšírení programu BELLA pre digitálnu infraštruktúru, pri vytvorení programu Digital Accelerator pre podnikanie a pri vykonávaní regionálneho programu Copernicus.

Úspešne sa začala druhá fáza **európskeho programu pozorovania Zeme a Afriky**, ktorá je najvýznamnejšou iniciatívou v oblasti pozorovania Zeme a spolupráce v oblasti globálneho monitorovania pre životné prostredie a bezpečnosť medzi Afrikou a EÚ.

V balíku investícií do stratégie Global Gateway Afrika – Európa sa predpokladajú tri hlavné iniciatívy s osobitným zameraním na vedu, technológie a inováciu s cieľom podporiť inovačný program Africkej únie – EÚ, regionálne centrá excelentnosti pre zelenú transformáciu a technológie pozorovania Zeme a vesmírne technológie.

Udržateľný rast a pracovné miesta

V roku 2022 podporila EÚ udržateľný, inkluzívny rast a vytváranie dôstojných pracovných miest v partnerských krajinách uľahčením mobilizácie verejného a súkromného financovania. Bola uverejnená správa *Investing in Sustainable Development*²² (Investovanie do udržateľného rozvoja) o vykonávaní **akčného programu z Addis Abeby**.

Činnosť odborného nástroja EÚ pre zamestnanosť, prácu a sociálnu ochranu (**SOCIEUX+**) sa rozšírila na krajiny západného Balkánu a financovanie dosiahlo výšku 10 miliónov EUR.

Komisia prostredníctvom memoránd o porozumení pokračovala v skúmaní **dvojstranných strategických partnerstiev v oblasti hodnotových reťazcov surovín**, najmä s partnermi v Afrike (napr. Namíbia), Latinskej Amerike, na západnom Balkáne a v Strednej Ázii (napr. Kazachstan).

V novembri Komisia ukončila rokovania s Angolskou republikou o dohode o uľahčení udržateľných investícií, ktorá pomôže prilákať a rozšíriť investície a zároveň sa ňou zohľadnia záväzky v oblasti životného prostredia a pracovných práv.

V správe o pokroku *Aid for Trade*²³ (Pomoc obchodu) za rok 2022 sa potvrdilo, že pomoc obchodu poskytovaná EÚ pomohla partnerským krajinám zvýšiť obchodnú kapacitu a bojovať proti pandémie ochorenia COVID-19. EÚ a jej členské štáty sú aj naďalej hlavnými poskytovateľmi celosvetovej pomoci obchodu.

²² Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre medzinárodné partnerstvá, *Investing in sustainable development: progress report 2018-2020* (Investovanie do udržateľného rozvoja: správa za obdobie 2018 – 2020), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2841/156351>.

²³ Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre medzinárodné partnerstvá, *EU aid for trade: progress report 2022* (Pomoc obchodu poskytovaná EÚ: správa za rok 2022), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2841/005862>.

Migrácia a nútené vysídľovanie obyvateľstva

Na väčšine migračných trás do EÚ sa v roku 2022 zaznamenal zvýšený počet osôb, najmä na trasách cez centrálnu a východnú Stredozem a západný Balkán. Celosvetovo počet núteno vysídlených osôb prvýkrát dosiahol 100 miliónov, zatiaľ čo útočná vojna Ruska proti Ukrajine viedla k miliónom ďalších vysídlených osôb.

EÚ a jej členské štáty preukázali spoločnú angažovanosť a v decembri spustili dve regionálne hlavné iniciatívy Tímu Európa na posilnenie riadenia migrácie, najmä pozdĺž migračnej trasy cez centrálnu a západnú Stredozem a atlantickej migračnej trasy. V decembri Komisia predložila akčný plán EÚ na riešenie výziev na západobalkánskej trase.

V roku 2022 bol prijatý ďalší balík vo výške 310 miliónov EUR na podporu sýrskeho vysídleného obyvateľstva v Sýrii a utečencov a zraniteľných hostiteľských komunít v Iraku, Jordánsku a Libanone²⁴. EÚ a jej členské štáty spoločne zostávajú najväčším darcom v reakcii na túto krízu. Na **VI. bruselskej konferencii o podpore budúcnosti Sýrie a okolitého regiónu** sa zmobilizovala prisľúbená pomoc v celkovej výške 6,4 miliardy EUR.

Správa vecí verejných, mier, bezpečnosť a ľudské práva

Činnosť EÚ prispela k silnejšej Európe vo svete presadzovaním integrovaného prístupu ku konfliktom a krízam vrátane podpory budovania mieru a odolnosti, **reformy sektora bezpečnosti a budovania kapacít na podporu rozvoja a bezpečnosti pre rozvoj**.

V **Afganistane** sa EÚ zamerala na predchádzanie kolapsu krajiny so zreteľom na potenciálne sociálne a hospodárske dôsledky v Afganistane aj mimo neho. Osobitná pozornosť sa venovala právam žien a dievčat a rodovej rovnosti. Bolo vytvorené fórum afganských vedúcich predstaviteľiek.

EÚ pokračovala v presadzovaní ľudských práv a demokracie a v dosahovaní pokroku v tejto oblasti prostredníctvom svojich multilaterálnych, regionálnych a dvojstranných nástrojov a zapájania občianskej spoločnosti. EÚ spolu so sieťou pre ľudské práva a demokraciu zorganizovala **24. Fórum EÚ – MVO o ľudských právach**²⁵, ktoré sa zameralo na zodpovednosť a spravodlivosť. EÚ okrem toho obnovila a výrazne zvýšila svoju podporu poskytovanú mechanizmu ProtectDefenders.eu, ktorým v roku 2022 podporila viac ako 6 500 najviac ohrozených obhajcov ľudských práv.

V roku 2022 vyčlenila Komisia 170 miliónov EUR **Jemenu**, v ktorom sa naďalej odohráva jedna z najhorších humanitárnych kríz na svete. Milióny Jemenčanov sú vysídlené, chudobné a podvyživené.

GLOBÁLNY VPLYV

Subsaharská Afrika

Na **šiestom samite EÚ – Africká únia** sa prijala spoločná vízia pre obnovené partnerstvo, ktorú dopĺňa balík investícií do stratégie Global Gateway. **Jedenáste stretnutie Komisie EÚ a Komisie Africkej únie** sa uskutočnilo 28. novembra a týkalo sa celého spektra spolupráce medzi EÚ a Africkou úniou.

²⁴ Vrátane 240 miliónov EUR na humanitárnu pomoc.

²⁵ https://www.eeas.europa.eu/eeas/stop-impunity-%E2%80%93-road-accountability-and-justice_en.

Pokiaľ ide o **program v oblasti mobility mládeže pre Afriku**, v 31 krajinách bola udelená podpora 36 projektom budovania kapacít v rámci programu Erasmus+.

V novembri podpísali EÚ a Namíbia memorandum o porozumení s cieľom vytvoriť strategické partnerstvo pre udržateľné hodnotové reťazce surovín a čistý vodík.

Ázia a Tichomorie

V decembri usporiadala EÚ v Bruseli prvý **samit EÚ – ASEAN** (Združenie národov juhovýchodnej Ázie), kde sa pripomenulo 45. výročie diplomatických vzťahov. Na podujatí sa začal nový **dialóg o energetike medzi EÚ a združením ASEAN** s cieľom podporiť energetickú transformáciu a regionálnu integráciu energetických systémov a iniciatívy Global Gateway, pričom sa zmobilizovali investície vo výške 10 miliárd EUR. Popri samite boli podpísané dohody o partnerstve a spolupráci s **Malajziou** a **Thajskom**. V októbri podpísali EÚ a združenie ASEAN aj komplexnú dohodu o leteckej doprave medzi EÚ a združením ASEAN, ktorá je vôbec prvou medziregionálnou dohodou o leteckej doprave.

Na 28. **samite EÚ – Japonsko** sa EÚ a Japonsko zaviazali spolupracovať na dodržiavaní medzinárodného poriadku založeného na pravidlách a dohodli sa na prvom digitálnom partnerstve EÚ.

V septembri bolo zorganizované prvé fórum EÚ a Indie pre zelený vodík s cieľom podporiť zapojenie verejného a súkromného sektora do rozvoja vodíka v záujme dekarbonizácie indického hospodárstva.

EÚ a jej členské štáty poskytli **Pakistanu** rýchlu podporu po júnových záplavách, ktoré postihli milióny ľudí.

V roku 2022 rozpočtová podpora EÚ umožnila 750 000 deťom, ktoré nenavštevujú školy, získať prístup k vzdelávaniu, a to prostredníctvom 25 309 vzdelávacích centier v **Bangladéši**.

Na **konferencii o prepojenosti medzi EÚ a Strednou Áziou** v Samarkande sa pokročilo v regionálnych iniciatívach v oblasti prepojenosti a diskutovalo sa o potrebe identifikovať udržateľné, spoľahlivé a efektívne dopravné, digitálne a energetické prepojenia medzi Európou a Strednou Áziou. Na konferencii sa takisto oznámilo spustenie iniciatívy Global Gateway v oblasti digitálnej pripojiteľnosti²⁶.

Partnerstvo medzi EÚ a **Radou pre spoluprácu v Perzskom zálive** získalo v roku 2022 nový impulz vďaka zasadnutiu Spoločnej rady vo februári, na ktorom sa schválil ambiciózny päťročný spoločný akčný program. V máji prijala EÚ spoločné oznámenie s názvom *Strategické partnerstvo s krajinami Perzského zálivu*²⁷.

Spolupráca v oblasti znižovania emisií metánu sa v regióne rozvíjala aj prostredníctvom konferencií v Turkménsku, v regióne juhovýchodnej Ázie a v Číne.

Amerika a Karibik

Prvýkrát od roku 2018 sa 27. októbra v Buenos Aires stretli ministri zahraničných vecí **Spoločenstva štátov Latinskej Ameriky a Karibiku (CELAC)** a EÚ.

V decembri uzavreli EÚ a Čile **rozšírenú rámcovú dohodu medzi EÚ a Čile**, ktorou sa aktualizovala existujúca dvojstranná dohoda o pridružení.

²⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_6963.

²⁷ [JOIN\(2022\) 13 final z 18. mája 2022](#).

Predsedníčka von der Leyenová a predseda španielskej vlády Pedro Sánchez nadviazali 22. júna **nové partnerstvo medzi EÚ a LAK** v oblasti miestnej výroby vakcín, liekov a iných zdravotníckych technológií a v oblasti posilnenia odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti.

Vo **Venezuele** naďalej prebiehala sociálno-ekonomická a politická kríza a podľa odhadov bolo v núdzi viac ako 14 miliónov ľudí a viac ako 7 miliónov Venezuelčanov svoju krajinu opustilo. Príspevkom EÚ k viacsektorovým záchranným operáciám vo Venezuele a v širšom regióne sa podporilo približne 3,1 milióna zraniteľných osôb.

Európske susedstvo

V roku 2022 dominovala vo východnom susedstve útočná vojna Ruska proti Ukrajine a posilňovanie vzťahov s východnými partnerskými krajinami EÚ (Arménsko, Azerbajdžan, Gruzínsko, Moldavsko a Ukrajina). EÚ naďalej vo zvýšenej miere poskytovala podporu aj bieloruskému obyvateľstvu.

V decembri ministri zahraničných vecí z krajín EÚ a východných partnerských krajín znovu potvrdili význam **programu Východného partnerstva** a vzhľadom na súčasné udalosti zároveň uznali potrebu prispôbiť jeho vykonávanie.

EÚ sprostredkovala mierové rozhovory medzi **Arménskom a Azerbajdžanom** a do Arménska vyslala prvú misiu spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky pre krajinu Organizácie zmluvy o kolektívnej bezpečnosti. EÚ pokračovala aj v poskytovaní humanitárnej pomoci obom stranám.

Memorandum o porozumení v oblasti energetiky podpísaným s **Azerbajdžanom** v júli sa posilní energetická bezpečnosť EÚ a podporí zelená transformácia Azerbajdžanu.

EÚ prostredníctvom silnej podpory **bieloruskej** občianskej spoločnosti a nezávislých médií pomohla zachovať zapojenie občanov a slobodné názory vzhľadom na brutálne represie zo strany Lukašenkovho režimu.

EÚ poskytla silnú podporu odolnosti Moldavska a zintenzívnila spoluprácu v oblasti bezpečnosti a obrany (vrátane spolupráce v oblasti hybridných hrozieb, kybernetickej bezpečnosti a boja proti dezinformáciám a opatrení pomoci určených moldavským ozbrojeným silám v rámci Európskeho mierového nástroja). V marci sa začal dialóg o politike a bezpečnosti na vysokej úrovni. EÚ naďalej poskytovala opatrenia na budovanie dôvery s cieľom podporiť úsilie o urovnávanie konfliktov.

V **Gruzínsku** pomohla EÚ znížiť zraniteľnosť krajiny voči hybridným a kybernetickým hrozbám a podporila modernizáciu jeho obranných síl prostredníctvom Európskeho mierového nástroja. Naďalej sa aktívne zapájala do úsilia o riešenie konfliktov, napríklad prostredníctvom práce osobitného zástupcu Európskej únie pre Zakaukazsko a pre krízu v Gruzínsku a monitorovacej misie EÚ.

Na štvrtom zasadnutí ministrov EÚ a južného susedstva, ktoré sa uskutočnilo 24. novembra v Barcelone, EÚ a jej partneri potvrdili svoj záväzok posilniť partnerské vzťahy v Stredozemí. Zaviazali sa riešiť aj najnaliehavejšie hospodárske, sociálne, environmentálne a bezpečnostné výzvy, pričom sa zamerali na následky ruskej agresie voči Ukrajine, najmä na jej dôsledky pre energetickú a potravinovú bezpečnosť.

V októbri bolo podpísané **zelené partnerstvo medzi EÚ a Marokom**. Cieľom programu *Énergie Verte* vo výške 50 miliónov EUR je prispieť k energetickej transformácii Maroka, zatiaľ čo programom *Terre Verte* vo výške 115 miliónov EUR sa podporuje udržateľný rozvoj lesného hospodárstva a poľnohospodárstva.

V novembri EÚ a Egypt zintenzívnili spoluprácu v oblasti prechodu na čistú energiu podpísaním memoranda o porozumení o strategickom partnerstve v oblasti čistého vodíka. Trojstranná dohoda s Egyptom a Izraelom poskytuje rámec pre dodávky izraelského plynu do EÚ prostredníctvom egyptskej kapacity skvapalňovania.

Západný Balkán a Turecko

V roku 2022 bola EÚ naďalej odhodlaná podporovať európsku perspektívu regiónu a v júli začala proces rokovaní so **Severným Macedónskom** a s **Albánskom**. V decembri takisto udelila štatút kandidátskej krajiny **Bosne a Hercegovine** a dosiahla dohodu o liberalizácii vízového režimu pre Kosovo²⁸. **Prvý samit EÚ – západný Balkán** sa konal 6. decembra v Tirane.

Kľúčový politický rámec pre finančné prostriedky z nástroja IPA III stále predstavujú hospodárske a investičné plány a zelená agenda pre západný Balkán, ktoré sa vykonávajú prostredníctvom **Investičného rámca pre západný Balkán**. V roku 2022 bolo schválených 40 hlavných programov, ktoré by mali zmobilizovať investície vo výške 5,7 miliardy EUR.

V novembri sa dosiahol významný úspech, ktorým bolo rýchle prijatie bezprecedentného **balíka na podporu energetiky pre západný Balkán** v reakcii na energetickú krízu, a to vo výške 1 miliarda EUR.

Turecko je hostiteľskou krajinou najväčšieho počtu utečencov na svete. Prostredníctvom dvoch hlavných humanitárnych programov poskytla EÚ finančnú pomoc takmer 1,5 miliónu ľudí a podporila viac ako 800 000 detí a ich rodiny pri prístupe k vzdelávaniu.

Zámorské krajiny a územia (ZKÚ)

Zámorské krajiny a územia udržiavajú osobitné ústavné väzby s tromi členskými štátmi: s Dánskom, Francúzskom a Holandskom.

Nová Kaledónia usporiadala 22. novembra **19. výročné fórum EÚ – ZKÚ**. ZKÚ zohrávajú pre EÚ čoraz strategickejšiu úlohu, sú dôležitými reprezentantmi EÚ vo svojich regiónoch a prinášajú významné výhody, medzi ktoré patria rozsiahle výhradné hospodárske zóny.

V Karibiku pomáha **program „RESEMBID“** všetkým ZKÚ v regióne, a to na základe budovania odolnosti, udržateľnej energie a morskej biodiverzity. Úsilie o biodiverzitu bolo prínosom pre biotopy v šiestich ZKÚ a približne pre 400 000 občanov a obyvateľov.

²⁸ Týmto označením nie sú dotknuté pozície k štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244 (1999) a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.